

שם המרצה: ד"ר חורש דני

שם הקורס: פוסט-טראומה בקרב משפחות וילדים

מספר הקורס: 60-807-01

סוג הקורס: בחירה

שנת לימודים: תשע"ח סמסטר: ב' היקף שעות: 2 ש"ס

א. מטרת הקורס: הסטודנטים ייחשפו לתיאוריות ולשאלות המחקריות המרכזיות בתחום הפוסט-טראומה. דגש מיוחד יושם על פוסט-טראומה בקרב אוכלוסיות של ילדים ומתבגרים, וכן על השלכות פוסט-טראומטיות בתוך המערכת המשפחתית.

ב. תיאור הקורס: לאירועים טראומטיים (מלחמה, תקיפה מינית, אסונות טבע, ועוד) השלכות פסיכולוגיות משמעותיות על הנחשפים אליהם. במסגרת הקורס, נלמד על סוגים שונים של קשיים פסיכולוגיים המתפתחים כתוצאה מחשיפה לדחק טראומטי (למשל, PTSD, דיכאון, הפרעות סומטיות). כמו כן, נסקור גורמים פסיכולוגיים הקשורים לפגיעות ולחוסן לנוכח דחק טראומטי. עוד נלמד על סוגיות ספציפיות ושנויות במחלוקת בתחום הטראומה (למשל, צמיחה פוסט-טראומטית), ועל גישות מחקריות שונות. חלק ניכר מהקורס יוקדש לפוסט-טראומה בקרב ילדים ונוער, וכן לאופן שבו אירועים טראומטיים משפיעים על המערכת המשפחתית. מושגים כגון טראומטיזציה משנית והעברה בין-דורית של טראומה ייבחנו לעומק, תוך התמקדות בגורמים העשויים לזרז/לעכב חלחול של טראומה בתוך המשפחה.

מהלך השיעורים: השיעורים יתבססו על הרצאות פרונטליות של המרצה (מלוות בדיון בכיתה), כאשר כל הרצאה תסקור היבט מרכזי בתחום הטראומה הנפשית. בין שיעור לשיעור, הסטודנטים יידרשו לקרוא טקסטים רלבנטיים, ועל חלקם ייערך דיון ספציפי בשיעור העוקב.

תכנית הוראה מפורטת ושימת קריאה חובה לכל השיעורים:

1. פוסט-טראומה: רקע היסטורי ותיאורטי.

לואיס-הרמן, ג'. (1994). *טראומה והחלמה*. תל-אביב: הוצאת אופקים, ספריית הפועלים (פרק 1).

2. הפרעת דחק פוסט-טראומטית (PTSD).

Davidson, J.R.T. (2001). Recognition and treatment of posttraumatic stress disorder. *Journal of the American Medical Association*, 286(5), 584-588.

Nemeroff, C.B., Bremner, J.D., Foa, E.B., Mayberg, H.S., North, C.S., & Stein, M.B. (2006). Posttraumatic stress disorder: A state-of-the science review. *Journal of Psychiatric Research*, 40(1), 1-21.

3. מעבר להפרעה פוסט-טראומטית: דיכאון, אובדנות, והפרעות קו-מורבידיות אחרות.

O'Donnell, M.L., Creamer, M., & Pattison, P. (2004). Posttraumatic stress disorder and depression following trauma: Understanding comorbidity. *American Journal of Psychiatry*, 161, 1390-1396.

4. מה הופך אותנו לפגיעים או לחסינים יותר בפני דחק טראומטי?

Agaibi, C.E., & Wilson, J.P. (2005). Trauma, PTSD, and resilience: A review of the literature. *Trauma, Violence, and Abuse: A Review Journal*, 6(3), 195-216.

Bonanno, G.A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59(1), 20-2.

שיעורים 5 + 6. תגובות פוסט-טראומטיות בקרב ילדים ונוער

Najjar, F., Weller, R.A., Weisbrot, J., & Weller, E.B. (2008). Post-traumatic stress disorder and its treatment in children and adolescents. *Current Psychiatry Reports*, 10(2), 104-108.

7. טראומה מינית בילדות ו-Complex PTSD

זליגמן, צ., וסולומון, ז. (עורכות). (2004). הסוד ושברו: סוגיות בגילוי עריות. בני ברק: הקיבוץ המאוחד-כתר.

Ide, N., & Paez, A. (2000). Complex PTSD: A review of current issues. *International Journal of Emergency Mental Health*, 2(1), 43-49.

8. Childhood Traumatic Grief

Cohen, J. A., Mannarino, A. P., Greenberg, T., Padlo, S., & Shipley, C. (2002). Childhood traumatic grief: Concepts and controversies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(4), 307-327.

9. כיצד נטפל בילדים נפגעי טראומה? (הרצאת אורח: ד"ר מעין שורר, ביה"ח "שניידר")

Cohen, J.A., & Mannarino, A.P. (2008). Trauma-focused cognitive behavioural therapy for children and parents. *Child and Adolescent Mental Health*, 13(4), 158-162.

Leenarts, L.E., Diehle, J., Doreleijers, T.A., Jansma, E.P., & Lindauer, R.J. (2013). Evidence-based treatments for children with trauma-related psychopathology as a result of childhood maltreatment: a systematic review. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(5), 269-283.

10. התמודדות המשפחה עם מצבי דחק ומשבר: מודלים קלאסיים

McCubbin, H.I., & Patterson, J.M. (1983). The family stress process: The double ABCX model of adjustment and adaptation. *Marriage & Family Review*, 6(1-2), 7-37.

Paris, R., DeVoe, E.R., Ross, A.M., & Acker, M.L. (2010). When a parent goes to war: Effects of parental deployment on very young children and implications for intervention. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(4), 610-618.

11. טראומטיזציה משנית

& Baranowsky, A.B., Young, M., Johnson-Douglas, S., Williams-Keeler, L. & McCarrey, M. (1998). PTSD transmission: A review of secondary traumatization in holocaust survivor families. *Canadian Psychology*, 39(4), 247-256.

12. הורות פוסט-טראומטית

כהן, א. (2008; גירסה עברית לא מפורסמת). הורות בצל אירועים טראומטיים: סיכונים, הגנה והשלכות להתערבות טיפולית.

13. העברה בין-דורית של טראומה

Dekel, R., & Goldblatt, H. (2008). Is there intergenerational transmission of trauma? The case of combat veterans' children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78(3), 281-289.

(אם יישאר זמן: צפייה בסרט: "לחתוך את הכאב")

ג. דרישות קדם: אין

ד. חובות / דרישות / *מטלות:

- נוכחות חובה (ניתן להפסיד עד שני שיעורים בסמסטר)
- קריאת מאמרים בין שיעור לשיעור
- כתיבת עבודה מסכמת בסוף הקורס (בזוגות)

ה. מרכיבי הציון הסופי: ציון מספרי על עבודת הסיום (100%).

ו. ביבליוגרפיה:

קריאת רשות

ליבליך, ע. (1989). *חוק מצפורים. תל-אביב: שוקן.*

Bonanno, G.A., & Kaltman, S. (2001). The varieties of grief experience. *Clinical Psychology Review*, 21(5), 705-734.

Brom, D., Pat-Horenczyk, R., & Ford, J. D. (Eds.). (2008). *Treating Traumatized Children: Risk, Resilience and Recovery*. Routledge.

- Cacioppo, J. T., Fowler, J. H., & Christakis, N. A. (2009). Alone in the crowd: the structure and spread of loneliness in a large social network. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(6), 977. Dyr egro
- v, A., & Yule, W. (2006). A review of PTSD in children. *Child and Adolescent Mental Health*, 11(4), 176–184.
- Ehlers, A., & Clark, D.M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 38(4), 19-45.
- Figley, C.R., & Leventman, S. (1980). *Strangers at Home: Vietnam Veterans since the War*. New York: Bruner/Mazel.
- Figley, C.R., & Nash, W.P. (2006). *Combat Stress Injury: Theory, Research, And Management*. New York: Routledge.**
- Hickman, L. J., Jaycox, L. H., Setodji, C. M., Kofner, A., Schultz, D., Barnes-Proby, D., & Harris, R. (2013). How much does “how much” matter? Assessing the relationship between children’s lifetime exposure to violence and trauma symptoms, behavior problems, and parenting stress. *Journal of Interpersonal violence*, 28(6), 1338-1362.
- Horowitz, M.J. (1999). *Essential Papers On Post Traumatic Stress Disorder*. New York: NYU Press.**
- Janoff-Bulman, R. (1989). Assumptive worlds and the stress of traumatic events: Applications of the schema construct. *Social Cognition*, 7, Special Issue: Stress, Coping, and Social Cognition, 113-136.
- Koenen, K. C. (2007). Genetics Of Posttraumatic Stress Disorder: Review And Recommendations For Future Studies. *Journal Of Traumatic Stress*, 20, 737–750.**
- Perry, B. D. (2014). *Creative Interventions With Traumatized Children*. C. A. Malchiodi (Ed.). Guilford Publications**
- Pfefferbaum, B., Noffsinger, M. A., Wind, L. H., & Allen, J. R. (2014). **Shalev, A.Y.** Children's coping in the context of disasters and terrorism. *Journal of Loss and Trauma*, 19(1), 78-97.
- Ankri, Y., Israeli-Shalev, Y., Peleg, T., Adessky, R., & Freedman, S. (2012). Prevention Of Posttraumatic Stress Disorder By Early Treatment: Results From The Jerusalem Trauma Outreach And Prevention Study. *Archives Of General Psychiatry*, 69(2), 166-176.**

Tedeschi, R.G., & Calhoun, L.G. (1996). The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress, 9*, 455–471.

Young, A. (1997). *The Harmony Of Illusions: Inventing Post-Traumatic Stress Disorder*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

National Center for PTSD website:

www.ptsd.va.gov

About children and adolescents:

http://www.ptsd.va.gov/professional/treatment/children/ptsd_in_children_and_adolescents_overview_for_professionals.asp